

"Pokrok Západu" PUBLISHED WEEKLY

Entered at the Post Office at Omaha Neb., as second class mail matter.

Published by Pokrok Publishing Co. 1325 William St., Omaha, Neb.

Subscription by mail — \$1.00 per year

Vydává: VYDAVATELSKÁ SPOL. POKROKU OMAHA, NEBR. VÁC. BUREŠ, ředitel.

Předplatné ... \$1.00 na rok. Do Čech \$2.00 na rok.

Adresujte jednoluce POKROK ZÁPADU, OMAHA, NEB.

Omaha, Neb., dne 26. května, 1909

PRÁVÝ AMERIKANISMUS.

Zajímavý článek tento vyšel z pera bývalého presidenta Roosevelta. Poutá nás zvláště proto, že spisovatel obírá se tu hlavně o tázku přistěhovaleckou. Dívá se ovšem na ni se stanoviska čistě amerického a s mnoha jeho názory naprosto nesouhlasíme. Roosevelt žádá bezpodmínečně poamerikanizování, zapomínaje, že krev není vodou. Ba zlá se, že píše o pravém amerikanismu, několikrát sám prohlésl se proti zásadám pravého amerikanismu, který každému poprvé svobodný vývoj — Roosevelt píše:

My Američané máme mnoho vážných otázek rozluštění, mnohým hrozičím nebezpečím zahrnutí, mnoho ještě velikých činů vykonati, k čemuž nám, jak doufám, nebude se nedostávat potřebné moudrosti, síly, energie a důkladnosti. Ale nesmíme na všechno pohlížeti různově, ani se nesmíme oddávati blahohornému optimismu neb upadat v nedůstojný pesimismus. Především národy světa má země naše budoucnost svoji pro sebe. Požíváme obzvláštních výhod, ale jsme také neobyčejně nebezpečně ohroženi. Vše poukazuje k tomu, že buďto upadneme hluboko, nebo se vyskyneme vysoko. Jsem pevně o tom přesvědčen, že zvítězíme, nebudeme-li zavíratí oči před hrozičím nebezpečím. My musíme napopak nebezpečí s klidem vyhledávati a je prozkoumati. Dříve musíme se o jasnosti nebezpečí přesvědčiti a pak neprodleně vši sílou proti němu bojovati.

Jsou různé druhy nebezpečí, a každé nutno zvláště potírati, při všech jest jedna věc nezbytná: silný a mocný amerikanismus. Nikdy nepřeměžeme nebezpečí nás obkličující, nikdy nevykonáme nic velkého, nikdy nedostihneme výše ideálu, který nám oznáčili zakladatelé a obhájci naší mocné republiky, nebudeme-li celým srdcem a celou duší, sloven i skutkem Američany, prodehnuti zodpovědností, jakou nám jméno Američan ukládá, a hrdi na velikou přednost, býti toho jména nositeli. Otázka amerikanismu má dvě nejdůležitější stránky, a ve dvou neb třech ohledech můžeme slova toho užívati, bychom naznačili, že opak toho jest chorobný a přečrčený.

Nejprve budí pověděno, že slovo Američan musí býti pojato v nejširším slova smyslu: jako občan celé říše, jakožto opak maloměstáka, který úplně se ztrácí v místních zájmech. V politice, v literatuře, v umění nesmíme se dáti tímto nezdravým klerikálním duchem nakaziti, tímto zbožňováním několika málo lidí na útraty celého národa, z něhož vzniká tak zvaný lokální patriotismus, patriotismus kostelních politiků. Přemoci tuto duševní nabubřelost, bylo největší snahou starých republik řeckých, středověkých republik italských a německých státek 18. století.

Duch místního patriotismu, nedostatek národního citu jest z hlavních příčin bezvlády v jihoamerických státech, která zmarila zřízení velikého španělsko-amerického spolku od Ria Grande až k mysu Hornovu, místo aby byla potírala malé státečky, toničej pro revoluci. Méně než dříve pocítujeme tohoto klerikálního ducha. Jen zde a onde vystřeluje na povrch. Musíme se stežiti, bychom nemluvili o severní nebo jižní, o východní nebo západní literatuře a umění. Joel Chandler Harris jest zajisté

národní spisovatel, právě jak jest jím Mark Twain.

Nepiši výhradně jenom pro Georgii nebo Kalifornii anebo Missourii, ale právě tak dobře pro Illinois a Connecticut. Piši jako Američan a pro každého, kdo dovede čísti anglicky. St. Gaudens bydlí v New Yorku, ale jeho spisy mají právě tak znak Bostonu jako Chicaga. Bohatá literatura a dobře vyvinutý literární vkus mají velikou důležitost pro Spojené Státy. Tvořili však New York nebo Boston, či Chicago neb také San Francisco střed literatury a umění, nic na více nemění.

Otázka amerikanismu má v širokém smyslu slova ještě i druhou stránku.

Cirkevní politika a úzkoprsý místní patriotismus jsou zvrácené pojmy, ale nedostatek lásky k vlasti jest ještě horší. Někteří učenci sice nás chtějí naučiti té věře, že v budoucnosti láska k vlasti nebude se čítati za etnost, nanečůvše za střední státní lidského rozumu na cestě k stavu, kde národnost vesměra lidstva bude objímati celý svět. Nu, možná.

Ale tato budoucnost, o které mluví tato učení, neležejí makavě před námi. Učeni tito jsou té doby dosud tak před námi, že se nyní pokolení nemusí o ně starati. Může býti, že v oně vzdálené budoucnosti, o které my si nemůžeme učiniti nijakých představ, nebude se na lásku k vlasti pohlížeti jako na etnost, právě tak jako lidé, kteří potom budou žiti, budou ohrožováni nosy nad naši občanskou svatbou. Ale tak, jak nyní poměry jsou a jak v posledních dvou letech a třech tisíciletích byly a pravděpodobně ještě dva až tři tisíce let budou, mají dvě slova ještě vždy svůj veliký význam: vlastní krev a vlast.

Vlastizrada a manželská nevěra budou vždy čítány k nejhorším zločinům. Kdo nespásá vlastizrada, není tím ještě dobrým občanem. Američan, jehož touha se nese k Evropě, který nechtěl v sobě povolání, učiniti něco dobrého pro tuto stranu oceánů, který ztratil lásku k té půdě, na které se narodil, není ještě vlastizradcem, ale je nevěrným, neúspěšným spoluměnkem.

A v našem politickém světě jest právě takový nebezpečným živlem, jako cizinec, který nám zůstane cizím. Nie nečiní něčeho více a jistěji nezpůsobilým k vykonání něčeho velkého ve světě, jako otupělý cit, jež nazýváme kosmopolitismem.

Není na tom dosti, když kolonisté, již se tu usadili, se stali americkými občany, nýbrž jest nutno, aby oni, kteří jsou rodem a původem Američany, neodhazovali svá rodná práva a v nepochopitelném i opovržením hodném nerozumem nevraceli se a neklekali před společnými modlami, kterých se naši otcové zekli.

Jest sotva uvěřitelné, že Američané musí ještě býti varováni před komickými figurami, ktorou hrají v očích každého rozumného člověka svým opičením se po jiných vzdělaných národech.

A přece není tato výstraha úplně zbytečná ani pro toho, kdo se vychloubá, že zaujímá vynikající místo v literatuře a umění a že udává tón ve společnosti.

Vše původní jest lepší napodobeného, třeba by toto bylo sebe dokonalejší. Co bychom řekli o bláznovi, který by něco napodobil, co by sám mohl lépe utvořiti?

Kdyby opičej se Američané měli právo považovati jiné národy za lepší než národ svůj vlastní, přece jen pravdu zůstane, že pravý Američan padesátkrát je cennější, než nedůstojné napodobení buď Francouze nebo Angličana.

Můžeme klidně věřiti, že ti naši krajané, již věří v inferioritu Ameriky, nechť jsou sebe vyvinutější, přece jen mají chybu ve svém mravním i duševním vychování. Široké obecnostvo, jež má ve svých žilách a ve svých kostech lásku k vlasti a je zdravé duchem, má všechnu příčinu opovrhlivě a hučivě shlížeti na tyto slabé odpadlíky.

Všechno zakoreněné zlo musí se vymýtliti, i kdyby se to zdálo v naší zemi býti podivným zjevem. Ale vše, co je dobré a zdatné, musí se zachováti, nechat to přicházeti odkudkoliv.

Chyby v jiných státech nesmějí nám býti důvodem, bychom se utěšovali nad chybami ve státě

vlastním. Je-li dvorní podlizavec podvodníkem, není jím proto demagogem tím méně.

Přes všechny naše chyby a nedostatky není na celém světě země, která by tomu, jež dovede použiti dobře příležitosti, poskytl takovou možnost vyšimouti se na největší výši, jako země naše. Ale nikdo z nás nemůže vykonati nic pořádného, neuchopí-li se věci po ryze americkém způsobu. Tento u některých lidí ještě nevymřelý cit, že jsme byli dříve odvislou kolonií, vedle přehnaného ohledu na mínění Evropy jest příčinou, že lidé nemohli vykonati, co vykonati mohli, a kde jsme vystoupili co nejošedivěji, tam došli jsme nejlepších výsledků.

Oněm povoláním, která bez o trockého napodobení rozumně pozůla cizozemských vynálezů, děkuje naše země za největší muže. Naši vojáci a státníci i řečníci naši, naši cestovatelé a badatelé, muži, již naše zákony nám spracovali a o jejich provedení se starali, všichni ti, jejichž síla a vůle nás zbudovala náš tak ohromný materiální blahobyt, to všechno byli lidé, kteří použili vynálezů všech dob, ale níměně mysli, pracovali, žili a vítězili jako praví Američané. V celku lidé našeho krátkého národního bytí vykonali mnohem více, než bylo možné v jiných zemích.

V oněch oborech a odvětvích zvláštním školám za státních prostředků. Podporované zvláštní školy nemusí uznávati stát v žádné formě.

Právě tak odsuzuje to, když se vira člověka některého klade na vřhu. Žádáme, aby všichni občanské, protestanti a katolíci, židé a nevěřící, byli stejně uznáni a ve svých právech chráněni.

Náš odpor proti zvláštním školám podporovaným školám ukládá nám za povinnost starati se o to, aby ve veřejných školách nečinilo se náboženských rozdílů. Školní dozorce, učitelé, žáci, všichni musejí míti stejná práva, bez ohledu na jejich víru. Jest to hanbou, při nějaké volbě některého státního nebo městského úředníka ptáti se na jeho víru.

Mocný vystěhovalecký proud na náš břeh přinesl mnoho dobrého, ale také méně cenného a sebou. Zvítězilo-li to dobré nad méně cenným, závisí jediné na tom, zda přichází k nám úplně s námi splynulí, nebo došla k nám se nepřizpůsobili, čili stali-li se Američany neb zůstali Evropany.

Více než třetina obyvatelstva severních států jsou cizinci rodem a původem. Veliký část jich zde úplně zdomácněla, jako potomci putovníků Hugonotů, jako Jay, Sevier, Marion a Laurens. Všece byli Hugonotů naši nejlepší přistěhovaleci. Rychleji a důkladněji, než ostatní národové, stali se mluvou, mravy a smýšlením Američany. Holanďané se již obtížněji zvykli. Ale konečně se jim to podařilo a pochovali při tom dobře. Jeden z nejvíce vynikajících generálů z války za neovislost Schuyler a jeden prezident Spojených Států, Van Buren, byli Holandského původu, ale dostali se k této nejvyšší v zemi hodnostem jen proto, že se stali Američany a přestali se cítiti Holanďany.

Přede vším musí přistěhovalec americky mluvit, mysliti a činiti. Přistěhovalec dnešní může se mnoho naučiti od někdejších vystěhovalec, kteří před válkou za neovislost přišli do Ameriky. Právě tak jako nyní byli jsme již tenkrát národním smíšeným krev. Veliké množství nejslavnějších jmen v této válce přináleželo potomkům Hugonotů, jako Jay, Sevier, Marion a Laurens. Všece byli Hugonotů naši nejlepší přistěhovaleci. Rychleji a důkladněji, než ostatní národové, stali se mluvou, mravy a smýšlením Američany. Holanďané se již obtížněji zvykli. Ale konečně se jim to podařilo a pochovali při tom dobře. Jeden z nejvíce vynikajících generálů z války za neovislost Schuyler a jeden prezident Spojených Států, Van Buren, byli Holandského původu, ale dostali se k této nejvyšší v zemi hodnostem jen proto, že se stali Američany a přestali se cítiti Holanďany.

Právě tak Němci v Pensylvánii. Ti, kteří u nás zdomácnili, dali do dob Muehlenbergových množství čestných jmen naší historie. Oni naproti tomu, kteří se nestali Američany, jsou až do dnes nepatrnou klubovní obcí, beze všeho významu pro Ameriku. Tak jest i s Iry, kteří historii války za neovislost dali jména jako Carol a Sullivan, muži to, kteří stali se Američany a jimi také zůstali.

Irové, kteří Iry zůstali a zevnější politikou se zabývají, mají jenom nepatrný vliv v americkém životě a nikdy nedostoupí výše, které dostihli jejich krajané, kteří se konečně stali Američany. Všichni lidé bez rozdílu, kteří sem přišli, to uznávají. Také vzhledem k církvi má to svůj význam. Církev, která užívá cizí řeči a cizím duchem jest prodehnutá, jest odsouzena k zániknutí.

Rozumějte mně dobře. Amerikanismus jest otázkou nadšení, přesvědčení a snahy, a nemá s vírou a národností nic společného. Státník, který koketuje s irskými a německými voliči, Ir a Němci, který z lásky k němu pro něho hlasuje, jsou opovržením hodni, ne-

kdo k nám přicházejí. Musíme z nich učiniti Američany v každém ohledu: v řeči, v politických názorech a zásadách, v pojímání významu poměru ke státu a církvi.

Vitáme Němce a Irčana, který se chce státi Američanem, ale nemůžeme potřebovati žádného cizince, který necece se odříci své národnosti. Nepotřebujeme žádného Němce-Američana a Ira-Američana, kteří by chtěli tvořiti zvláštní vrstvu v našem politickém a společenském životě. Nemůžeme nikoho jiného potřebovati, než Američany, a jsou-li jimi ece, pak nám může býti lhostejno, jsou-li německého či irského původu. Nemáme naprosto potřeby v našem zdravém americkém společenství míti německo-americký nebo irsko-americký kmen.

Jsou to opovržení hodné, demagogické úskoky, že když se jedná o ziskání hlasů, tvoří se zvláštní paragrafy, které se do programu strany vsouvají. Nemůžeme potřebovati lidi, kteří nejednají a nevolí jako Američané. Právě tak málo dbáme o lidi, kteří své náboženské přesvědčení v politice nosí na trh veřejnosti, jakož i o ty, kteří hledí na stav a národnost. Jsme ohniví zastánci veřejného vychování. Jen v anglické a v žádné jiné řeči má se udíliti vyznávání.

Jsme proti rozdělení fondů škol, nebo a proti udílení subvencí zvláštním školám za státních prostředků. Podporované zvláštní školy nemusí uznávati stát v žádné formě.

Právě tak odsuzuje to, když se vira člověka některého klade na vřhu. Žádáme, aby všichni občanské, protestanti a katolíci, židé a nevěřící, byli stejně uznáni a ve svých právech chráněni.

Náš odpor proti zvláštním školám podporovaným školám ukládá nám za povinnost starati se o to, aby ve veřejných školách nečinilo se náboženských rozdílů. Školní dozorce, učitelé, žáci, všichni musejí míti stejná práva, bez ohledu na jejich víru. Jest to hanbou, při nějaké volbě některého státního nebo městského úředníka ptáti se na jeho víru.

Mocný vystěhovalecký proud na náš břeh přinesl mnoho dobrého, ale také méně cenného a sebou. Zvítězilo-li to dobré nad méně cenným, závisí jediné na tom, zda přichází k nám úplně s námi splynulí, nebo došla k nám se nepřizpůsobili, čili stali-li se Američany neb zůstali Evropany.

Více než třetina obyvatelstva severních států jsou cizinci rodem a původem. Veliký část jich zde úplně zdomácněla, jako potomci putovníků Hugonotů, jako Jay, Sevier, Marion a Laurens. Všece byli Hugonotů naši nejlepší přistěhovaleci. Rychleji a důkladněji, než ostatní národové, stali se mluvou, mravy a smýšlením Američany. Holanďané se již obtížněji zvykli. Ale konečně se jim to podařilo a pochovali při tom dobře. Jeden z nejvíce vynikajících generálů z války za neovislost Schuyler a jeden prezident Spojených Států, Van Buren, byli Holandského původu, ale dostali se k této nejvyšší v zemi hodnostem jen proto, že se stali Američany a přestali se cítiti Holanďany.

Právě tak Němci v Pensylvánii. Ti, kteří u nás zdomácnili, dali do dob Muehlenbergových množství čestných jmen naší historie. Oni naproti tomu, kteří se nestali Američany, jsou až do dnes nepatrnou klubovní obcí, beze všeho významu pro Ameriku. Tak jest i s Iry, kteří historii války za neovislost dali jména jako Carol a Sullivan, muži to, kteří stali se Američany a jimi také zůstali.

Irové, kteří Iry zůstali a zevnější politikou se zabývají, mají jenom nepatrný vliv v americkém životě a nikdy nedostoupí výše, které dostihli jejich krajané, kteří se konečně stali Američany. Všichni lidé bez rozdílu, kteří sem přišli, to uznávají. Také vzhledem k církvi má to svůj význam. Církev, která užívá cizí řeči a cizím duchem jest prodehnutá, jest odsouzena k zániknutí.

Rozumějte mně dobře. Amerikanismus jest otázkou nadšení, přesvědčení a snahy, a nemá s vírou a národností nic společného. Státník, který koketuje s irskými a německými voliči, Ir a Němci, který z lásky k němu pro něho hlasuje, jsou opovržením hodni, ne-

Mayer "SPECIAL MERIT" Školní střížice boze švu. Školní střížice boze švu... F. MAYER, BOOT & SHOE CO., Milwaukee, Wis.

mov, podávámě ruku na přivítanou každému, kdo k nám přichází s poctivým úmyslem, by stal se jako my, dobrým občanem Spojených Států. Ale máme také právo, ba povinnost, žádati, by se jim stal a nepřekážel nám různými posudky starého světa. Mnohého se musí odříci. Tak na příklad musí znáti, že v Americe není místa pro anarchistické zřízení, ať již vystupuje pod jakoukoliv formou, rovněž jako není tam místa pro tajné společnosti, jejichž cílem je vražda, ať již zde, nebo v cizině. Také musí věděti, že u nás jest úplná svoboda náboženství i úplná rozlika církve od státu. Musí tudíž náboženské nesváry a náboženské třmeně staré Evropy zapomenouti pro lásku k naší společné vlasti a býti hrdým na to, nať my jsme hrdí. Musí míti naší vlajku na nejvyšším místě stožáru a žádnou jinou vedle ní nesmí stavěti. Musí slaviti Washingtonovy narozeniny místo králových nebo císařových denů, servence místo sv. Patrika míti za svůj svátek.

boť všichni občané této republiky musí hlasovati jako Američani.

Neměně opovržení hodni jest ten, kdo hlasuje proti rádnému Američanovi jen proto, že se tento narodil v Irsku nebo v Německu. Jest to ošklivé, pracovati proti někomu pro jeho víru nebo původ, a všichni řádní občané odsuzují takové jednání. Skandinávce, Němce neb Ir, který se stal pravým Američanem, má právo jako každý jiný občan této země. A má právo na naše přátelství, na společenskou a politickou podporu svých spoluměnků.

Mezi lidmi, s nimiž se ve společnosti stýkáme a které štám ke svým nejlepšími přáteli a spoluměnkovi, jsou mnozí za mořem narození, jako v Německu, Skandinávii, Irsku, a pře by tělo bylo naléztí lepších lidí zde v naší zemi narozených.

Konečně nemohu ideální chování se našich naturalizovaných spoluměnků lépe oznáčiti než slova amerického poslance, který se narodil v Německu, vysoce váženého Richarda Guenthra z Viscontu, jenž v řeči, která se týkala otázky Samojetské, pravil:

"Vímé právě tak dobře, jako o státní Američan, co jest naší povinností. Chceme pracovati pro naši zemi v dobách míru a chceme pro ni bojovati ve válce, když k tomu dojde. Právím-li "naše země", pak myslím — rozumí se — naši přijatou zemi, Spojené Státy americké. Jakmile jsme se úplně naturalisovali, pak nejsme žádnými Němci již, jsme Američany. Naše přichylkost k Americe nesmí se posuzovati podle délky našeho pobytu zde. Jsme Američané od té doby, jakmile jsme vkročili na americkou půdu, až k tomu okamžiku, kdy položí nás v americký hrob. Bude-li toho potřeby, jsme ochotni, uchopiti se zbraní za Ameriku. Amerika je první a poslední Amerika na věky! Amerika před Německem! Amerika před celým světem!"

Všechna čest mužů, který mluvil taková slova. Věřím, že tyto city sdílí většina našich spoluměnků, kteří se narodili mimo Ameriku.

My Američané můžeme vykonati dobře nám uloženo úlohu jen tenkrát, uchopíme-li se rychle a mužně práce, poznáme-li nebezpečí, ale nebudeme se ho ani báti ani se mu vyhýbat. Přede vším musíme se spojití co jeden muž, ať bychom se ptali po náboženství a původu svých soudruhů, jediné musíme na ně nalháti, by byli pravými Američany a aby byli s námi jedno srdce, jedna ruka, jedna hlava pro čest a velikost naší společné vlasti.

Farmy a lesy na prodej. Kdo si přeje změniti domov a jíti kde jest jistá úroda každý rok, kde jest čistá, zdravá voda i počasí, kde může s malým kapitálem počíti, farmářti a spláceli si farmu po dlouhá léta, bydliti blízko města na rovině, mezi Čechy a cítil se jako ve staré vlasti, kde roste to samé i práce polí ta samá. Zde vpravito se snadno do farmářského života, ten jediný pokrok prosperující dnešní doby jest rol. ník v Americe. Pište, krajané, nám krásné pozemky a farmy na prodej blízko města co farmář a obstaravatelí posemků výhradně pro národ český. Váš služebný JIF JOHN SCHAUER, Phillps, Wis. Podporujte naše české obchodníky, kteří v listě tomto ohlašují.